

„Köszönet és hála”

Vannak fontos események az ember életében, amelyekre visszaemlékezve évtizedekkel később is meg tudja mondani, hol volt és mit csinált az adott időpontban.

Kortársaim alighanem pontosan meg tudják mondani, hol voltak az első Holdra szállás idején 1969-ben, hogyan szereztek tudomást a Challenger katasztrófájáról 1986-ban, és arra is emlékeznek, miként értesültek arról, hogy végre van magyar űrhajós.

1980. május 26-án éppen a verpeléti laktanyában tartózkodtam, munkavégzésből kifolyólag, mint harckocsi infra műszerész. Katonatársaimmal együtt vizsgáltuk át a harckocsikat, és ez valóban inkább csak afféle vizsgálódás volt, hogy szokják a gyűrődést a frissen kiképzett infra műszerészek, akik az éjjellátó berendezések működőképességét ellenőrizték. A körletben ért utol a hír bennünket, de nem ért váratlanul. Egyik katonatársam civilben szkanner operátor volt, és mesélte, hogy ők már 1979-ben elkészítették a színes magazinok színbon-tását, mégpedig kétféle verzióban, az egyik szerint Farkas Bertalan, a másik szerint Magyar Béla volt az első magyar űrhajós.

Mindnyájan örülnünk: végre van magyar űrhajós! Másnap aztán a körletben egy nagy halom Interkozmosz szóró- és propagandanyagot kaptunk, amiből kiderült, kicsoda ez a Farkas Bertalan és parancsnoka, Valerij Kubaszov.

Akkoriban nemigen követtem a magyar űrhajós repülésével kapcsolatos előkészületeket, habár megjelent némi információ a napisajtóban, de – bizonyára sokakkal együtt – az én figyelmemet is elkerülte. Egyébként akkoriban a szovjet űrhajók indításáról jószerével csak akkor szerezünk tudomást, amikor már sikeresen elindították őket, és Föld körüli pályán keringtek. Én legalább is így emlékszem.

Farkas Bertalan nagyjából abban a pillanatban átváltozott minden magyarok Bercijévé,

amint elkezdődtek a tudósítások a Szojuz-36 történelmi útjáról. A rokonszenves és fess fiatalember egy csapásra szupersztárrá vált, amit igazán csak akkor lehetett érzékelni, amikor megkezdődött országjáró körútja. Mert hiszen mindenki szeretett volna vele találkozni, látni-hallani, miket tapasztalt odafenn, a világűrben a „mi Bercink”. Akkor persze még nem úgy mondtuk, hogy „szupersztár”: Farkas Bertalan egyszerűen csak elképesztően népszerű lett.

Magyarországra való visszatérése után valóságos diadalút vette kezdetét, hasonlóan, mint Gagarin 1961-es látogatásakor. A magyar űrhajós egymás után tett eleget a meghívásoknak, egy-egy városban kiténtett szeretettel fogadták. Azok a csillagászati szakkörök, amelyek vendégül láthatták Farkas Bertalant, máig nagy becsben tartják a látogatáskor született fotókat, dedikációkat, autogramokat. Az egy héti tartó úrutazásról tartott élménybeszámolókat mindenki örömmel, feszült figyelemmel hallgatta.

Boldogult katona koromban is volt alkalmam találkozni Farkas Bertalannal, igaz, ez a találkozás meglehetősen egyoldalú és „távolságtartó” volt. A dolog a zalaegerszegi Petőfi Laktanyában történt, ahová Farkas Bertalan alezredes ellátogatott, és tisztek gyűrijében megtekintette a laktanyát is. Körletünk ablakain kikandikálva nekünk is módunk nyílt egy pillantást vetni a magyar űrhajósra, olyan 60–80 méter távolságból...

Farkas Bertalan négy évtizeddel úrutazása után is töretlenül népszerű, erről a Meteor 2018 észlelőtáborban is megbizonyosodhatunk. A táborlakók akkora szeretettel fogadták, mint egy rocskzárt, az előadótérben, ahol beszámolóját tartotta, szinte a csilláron is lógtak, a „mi Bercink” pedig alig tudott kiszabadulni a rajongók gyűrűjéből. Jó volt kicsit visszautazni 1980-ba.

Mzs

40 éve van magyar űrhajós

Ma már alaposan körül kell nézni vagy még alaposabban át kell lapozni az archívumok lassanként megsárgult oldalait ahhoz, hogy valami újat tudjunk mondani az első magyar űrhajósról, Farkas Bertalanról. Kérem, ne vegyék szerénytelenségnek e sorok írójától, hogy mégis megpróbálkozik a majdnem lehetetlennel.

Nem lehattunk első

Amikor Charles Simonyi felvette a Puskás Tivadar Távközlési Technikumban várakozó rádióamatőrökkel a kapcsolatot a Nemzetközi Űrállomásra, csak azért kaphattuk fel a fejünket, hogy 27 évvel az első magyar szavak után ismét hazánk nyelvén jött az üzenet a világűrből. Maga a rádiókapcsolat már régen bevett gyakorlat volt az űrhajósok szépszámu körében. Pedig az első magyar űrhajós 1980-ban, az első rádióama-

tór-kapcsolat létrehozója is lehetett volna. A kísérletre azonban nem kerülhetett sor a nyolc napos úrutazás alatt. Évtizedekkel később Gschwindt András, az első magyar műhold „atyja” elmondta, hogy a szovjetek mindenféle technikai ellehetetlenülésre hivatkoztak; nincs antenna, nincs szabad ablak sem stb. Valójában arról volt szó, hogy ők még ilyen nem csináltak, és nehogy már egy magyar legyen ebben az első...

Párját ritkító fotó

Tavaly meghalt a magyar hetek egyik tagja, Neumann György. A kecskeméti ROVKI-ban (Repülőorvosi Vizsgáló és Kutató Intézet) lezajlott kiválasztáson, 1977-ben, heten maradtak fenn a rostán; a magyar űrhajósjelöltek. Közülük került ki a végső döntés előtti négy fő, majd a szovjet orvosok vizsgálatai után Farkas Bertalan és Magyar Béla lett a két kiválasztott, és utazhattak Csillagvárosba, kiképzésre. Farkas Bertalan a társak közül talán Neumann György volt a legjobb barátja. Ezt a kapcsolatot mi sem jelezte jobban, mint az az egyedi fotó, pontosabban a világűr megjárt kép, amelyen még mind a heten rajta vannak. Az úrbéli fotót a Szaljut-6 űrállomás ötszögű pecsétje bizonyítja, kiegészítésként Farkas Bertalan üdvözlő sorai is ott vannak, több szovjet űrhajós aláírásával egyetemben.

Sajnos a gyűjteményben csak a szkennelt változat található meg, és Neumann György tavalyi halálával a minimálisra csökkent annak esélye, hogy az eredeti fotó valaha is oda kerül.

Űrpálinka

Az egykori Magyar Konzervipari Kutató Intézet szakemberei készítették el a magyar űrhajós elemzősaját. A világűr egyik érdekes jelensége, hogy megváltozik az ember ízérzékelése; a magyaros ételek fűszere-

The image shows two QSL cards. The top card is from Farkas Bertalan, Bercik, H-8500, Pépa, Várkert. The bottom card is from Magyar Béla, H-8200, Veszprém, Mártírok útja 11. Both cards are for Europe and Hungary, Zone CO 15, ITU 28, and include a call sign VY 73 best DXI.

Farkas Bertalan és Magyar Béla QSL lapja (rádióamatőr összeköttetések igazolására szolgáló kártya) (Sumispace)